

Загалом же система покликана надавати послуги з розвитку бізнесу, інфраструктури, створення інновацій, започаткування стартапів, набуття учасниками нових навичок тощо. При цьому має бути забезпечено чіткий механізм координації спільної діяльності та обміну отриманими результатами з метою максимізації результативності для всіх учасників багатоцентрового кластеру, подальшого розвитку спільних проєктів.

Основоположними принципами формування необхідної інституційної основи функціонування університетського багатоцентрового кластеру мають бути:

1. Співробітництво у межах кластеру ґрунтується не на конкуренції учасників, а на доповненні можливостей один одного з метою отримання ефекту синергії від цієї діяльності.

2. Дотримання в управлінні партисипативних методів прийняття рішень, встановлення цілей і напрямів розвитку, що передбачає демократизацію і децентралізацію управління за рахунок партнерської участі стейкхолдерів у цих процесах.

3. Трансдисциплінарний підхід до виконання проєктів – «читання» завдання з унікальної точки сприйняття залучених виконавців.

4. Фокус уваги не лише на комерціалізації результатів, а ширший – на створенні суспільної доданої вартості.

5. Застосування холістичного маркетингу як цілісного підходу до планування, розроблення і впровадження маркетингових програм, процесів і заходів, що забезпечують функціонування кластеру.

Список літератури

Сич Т.В. Роль уряду щодо впровадження третьої місії в українських університетах в умовах євроінтеграції. *Публічне управління та митне адміністрування, Спецвипуск*. 2022. С. 123-128. URL: <http://surl.li/ndlub> (дата звернення: 10.11.23)

Benneworth P., Zomer A. The rise of the university's Third Mission (Bd. Reform on higher education in Europe). 2011. URL: <http://surl.li/ndluj> (дата звернення: 10.11.23)

Wolff C. Management of an Industry-University-Cluster: ruhrvalley. *Project Management Development. Practice and Perspectives Sixth International Scientific Conference on Project Management in the Baltic Countries*. 2017. April 27-28, Riga, University of Latvia. P. 370 – 380. URL: <http://surl.li/ndlus> (дата звернення: 10.11.23)

Ropohl G. *Allgemeine Technologie, Eine Systemtheorie der Technik*, 3. überarbeitete Auflage, Universitätsverlag Karlsruhe. 2009. 363 s. (дата звернення: 10.11.23)

УДК 330.1

Шусть Василь,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри практичної психології,
Маріупольський державний університет,
v.shust@mdu.in.ua
ORCID: 0000- 0001-5201-8489

ПЛАНЕТАРНЕ МИСЛЕННЯ В.І.ВЕРНАДСЬКОГО В КОНТЕКСТІ ПОШУКУ ШЛЯХІВ ПОВОЄННОГО РОЗВИТКУ СВІТУ

Проникнення у свідомість мислителя завдання є нерозв'язним, але ніхто ще не відмовлявся від можливості його вирішення. Чим складніша реальність, з якою стикається людина, як представник свого покоління та сучасник трагічних протиріч розвитку людства, тим більше зусиль докладається у спробах вийти за купол «кришталевого склепіння» сучасного знання людства. Володимир Вернадський відноситься до тих мислителів, які

прожили десятиліття іноді за своїм значенням рівні століттям. У точках історичних біфуркацій у головах мислителів, які ставлять собі завдання «осмислювати життя», складається вселенська голографічна картина космопланетарної реальності.

Насправді Україна зробила зовсім небагато для того, щоб особистість В. І. Вернадського як мислителя була відома світу хоча б так само як, наприклад, відомий, А. Ейнштейн, при тому, що образ світу, який намалював своїм сучасникам і нащадкам Вернадський не менш, а по суті більш складніший і перспективніший для значної частини сучасного людства.

Не лише партійно-радянська, а й пострадянська доби накладали деякі обмеження на автентичне прочитання світогляду В. І. Вернадського.

Все життя Вернадського є переконливим підтвердженням саме такого розуміння місця людини у світі – її місії як творця свідомого проекту майбутнього людства.

Саме такі люди, як Вернадський, розплющують очі, спочатку собі, потім іншим. Інші не завжди хочуть бачити те, що лякає, обеззброює перед майбутнім та перед іншими людьми, але такий рух неминучий — він є, за великим рахунком, проявом цефалізації ноосфери. Саме з однієї людини (ноосферного нейрона планети Земля) починається духовна трансформація людства.

Ідея автотрофності людства у цьому контексті може розглядатися як постановка питання на найближчу перспективу – ф'ючерсна програма людської поведінки.

Хід думки В. І. Вернадського був пов'язаний з тим, що минула I Світова війна і II Світова війна, яка назрівала були націлені на переділ ресурсів світу, а соціальні та технічні умови подолання світових воєн ще не стали історичною реальністю. Так, вчений пише: «Для вирішення соціального питання необхідно підійти до основ людської могутності – необхідно змінити форму харчування та джерела енергії, які використовуються людиною» [0, с. 240].

Справа в тому, що експоненційні темпи економічного розвитку та демографічного зростання людства в XX столітті призвели до того, що кількість призвела до зниження якості — кожна людина змушена стверджуватись як «стандартний» споживач матеріальних цінностей, саме тому біосфера відчуває такий прес «речово-матеріальної» свідомості людства. «Ключовою ланкою у вирішенні цієї проблеми є набуття людьми властивості автотрофності, завдяки якому вони зможуть не руйнувати біосферу, а включитися у процеси підтримки та збереження її...» [0, с. 50].

Ця автотрофність полягає в тому, що людина в силу свого інтелектуального, все більш глибокого пізнання природничих якостей і властивостей починає використовувати мінеральні ресурси, пов'язані з енергетичними джерелами в новому варіанті. Вона виявляється не тим «автотрофом першого роду...», вона є соціальний організм планети, організм, який еволюціонує з допомогою всіх відомих соціальних організацій, культур, духовності, державних машин ..., дедалі більше стаючи планетарним організмом нового типу» [0, с. 23].

Наша так звана українська «еліта» поки не розуміє цієї, свого роду, доленості спадщини видатного вченого, її гранична стеля — подолання ленінського, сталінського, брежневського, горбачовського спадку у модернізації та оптимізації країни. Вона перейняла філософію успішності для участі у будівництві грошово-доларової піраміди. Сучасна метаполітична свідомість еліти орієнтована не на самостійну важку та відповідальну геополітичну творчість, не на утвердження своєї ідентичності в системі «Захід — Схід», а на повторення всіх болячок капіталізму, що поступово відживає своє. На превеликий жаль, «бенкет під час чуми», свідками якого ми є не тільки стосовно нашої країни, а й по відношенню до всього людства, що колапсує, не дозволяє українському олігархату усвідомити, що всі старі способи збереження «статус-кво» нині вичерпані.

Зараз не стільки держава, скільки суспільство (зберегло уявлення про майбутню статусність освіченої людини, що склалася в епоху радянської освіти) вирішує завдання формування нової людської якості — людини, яка має бачення світу не лише в контексті, що вузько визначається інтересами державного чиновника, що обслуговує олігархічні інтереси абсолютної меншини країни.

Отже, роль світогляду та свідомості Вернадського для сучасної України значно більша, ніж вказівки на наукову складову його творчості. Вернадський подарував світу новий образ майбутнього – майбутнього, яке не потребуватиме загарбницьких воєн та уявлення про напрямок його розвитку.

Список літератури

Вернадский В. И. Автотрофность человечества // Вернадский В. И. Проблемы биогеохимии. Наука, 1980. С. 228—246.

Гирусов Э. В. «Автотрофность» как новая парадигма социального развития // Реалии ноосферного развития. Издательский Дом «Ноосфера», 2003. С. 46—51.

Казначеев В. П., Трофимов А. В. Очерки о природе живого вещества и интеллекта на планете Земля: Проблемы космопланетарной антропоэкологии. Наука, 2004. 312 с.

УДК 330.341:378.4

**Юрчишена Людмила,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів і банківської справи,
Донецького національного університету імені Василя Стуса
l.yurchishena@donnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-5904-0758>**

ГІБРИДНІ ЕКОНОМІЧНІ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ УНІВЕРСИТЕТІВ У ВОЄННИЙ ТА ПОВОЄННИЙ ПЕРІОДИ

Трансформаційні процеси, що відбуваються у вищій освіті України породжують середовище невизначеності та вимагають швидкої адаптації до нових умов функціонування університетів. Основним вектором трансформації університетів із позиції держави є формування Європейського дослідницького простору, що потребує реформування наукової сфери, зміни підходів до проведення досліджень, зокрема, через колаборацію досліджень, відкриту науку, а також адаптацію діючих стандартів України у сфері науки та інновацій до Європейського союзу [1]. Проте, національні та локальні драйвери, що визначають умови функціонування університетів, їх потенціал та фінансові можливості в умовах війни є нетотожними.

Розширення фінансової автономії університетів створює як можливості, так і обмеження відносно фінансування. Фінансова стійкість університетів досягається завдяки реалізації їх економічних моделей, в основі яких закладено ціннісний підхід до визначення взаємозв'язків ключових компонентів моделі (рис. 1) [2].